



רב ארי קילסון: מראי מקומות- נדרים דף פ"ט

- (א) **ונדר אלמנה וגרושה יקום עלי וכו'- פי' הר"ן**, דכיון דקרא מיותר הוא, דבלא נשאת פשוט דנדרה יקום עלי, א"כ ודאי איצטרך כשנדרה בעודה ארוסה, דאזלי' בתר שעת אמירה, ואינו יכול להפר, אף אם אינו חל עד שהי' כבר נשואה. והק' **המנחת שלמה**, מהכ"ת לומר כן, לימא להיפוך, דהפסוק בא לחדש דהיכא דנדרה כשהיהת נשואה כדי שיהי' חל לאחר שנתגרשה, דאינו יכול להפר, דבתר שעת חלות אזלי'. ולכן כ' דאולי הסברא חיצונה הוא כמו ר"ע, דאזלי' בתר שעת אמירה, וא"כ, ע"כ הקרא בא לחדש דלא כן, אלא דאזלי' בתר החלות [ולפ"ז, צריכין לומר דמה דהביא ר"ע קרא הוא רק לאפוקי שלא לדרוש כו' ישמעאל, אבל גם בלא קרא היינו אומרים דאולי בתר שעת אמירה]. אולם זהו דלא כמש"כ **החתם סופר**, דהסברא חיצונה הוא כדעת ר' ישמעאל, דכיון דכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, הסברא אומרת דקפידת הבעל הוא דוקא על שעת נשואין, ומה אכפת לי' מה יהי' עמה לאחר הגירושין, וא"כ יותר מסתבר כו' ישמעאל, ולפ"ז מה דר"י צריך לדרוש קרא הוא דוקא לאפוקי מדרשת ר"ע.
- (ב) **זה הכלל דקתני גבי נערה המאורסה לאיתוי הלך האב עם שלוחי הבעל- פי' הר"ן** דכיון שמסר האב לשלוחי הבעל, שוב אין לאביה רשות בה, דהוי לה הך מסירה כנשואין, שהבעל מפר בנדרים שנדרה מנשואין ואילך. וכ' **הק"ן אורה** דמבואר מדברי הר"ן דנדרים שנדרה לאחר מסירת הבעל יכול הבעל להפר, והביא שכ"כ **הכסף משנה** בדעת הרמב"ם, אולם כ' הק"א דמדברי הרמב"ם בפרק א' הל' ח', משמע דבאמת אינו יכול להפר עד שתכנס לחופה, וכ' שכן הוא דעת הטור (ומה דאמרי' לאתויי הלך האב עם שלוחי הבעל, היינו רק לענין שאין האב יכול להפר, אבל לענין שהבעל יכול להפר, צריך כניסה לחופה דוקא).
- (ג) **זו דברי ר' יהודה- ע' בקרן אורה** שהק' דהא ר' יהודה חולק על ת"ק דמתני', וא"כ איך אמרי' זו דברי ר' יהודה, והניח בצ"ע.
- (ד) **קונם שאני נהנה לאבא ולאבין- פי' הר"ן**, דהיינו דאסרה על עצמה הנאה מאביה או אביו, וכרבנן ס"ל דאיסור הנאה דאישי א' הוי נחשב עינוי נפש, ולכן יכול להפר, דבין הנדר והתנאי, אין דבר א' שאין לכה"פ דברים שבינו לבינה. אבל **הרא"ש פי' דכיון דנאסרה בהנאת אביה ואביו ע"י שהיא עושה לבעלה**, גנאי הוא לבעל והוי דברים שבינו לבינה". והבין **השלמי נדרים** בדברי הרא"ש דכוונת האשה לאסור על אביה ועל אביו הנאתה, ולא דאסרה הנאתם עליה. וכ' דלזה ה"י צריך הרא"ש לפרש דאסור משום דהוי גנאי הוא להבעל, דאל"ה, הרי מה שאסרה הנאתה על בעלה ואביה אינה לא ע"נ ולא דברים שבינו לבינה [ומה דאי' לעיל (פה) דאשה שאמרה קונם מה שאני עושה ע"פ אבא ע"פ אבין דאינו יכול להפר, ולא אמרי' דגנאי הוא לבעל, אולי שאני התם לא אסרה עליהם שום הנאה ממנה, אלא רק מעשה ידיה, ועדיין צע"ק]. ולכן ביאר הרא"ש דשפיר באמת הוי דברים שבינו לבינה, כיון דגנאי הוא לו. וע' **בקרן אורה** שהבין בדברי הרא"ש ככוונת הר"ן, דבאמת אסרה על נפשה הנאת אביה ואביו, ולכן נתקשה במש"כ הרא"ש דגנאי הוא לו, ל"ל האי סברא דגנאי הוא לו, תיפוק לי' דעינוי נפש הוא, משום דקיי"ל כרבנן [וק' לכאור' צע"ק, נהי דקיי"ל כרבנן, אבל פרקין ר' יוסי היא, ולכן ה"י רוצה לפרש המשנה גם אליבא דר' יוסי].
- (ה) **ההוא גברא דאיתסר דעלמא עלי אי נסיב איתתא וכו' ושבשי' ואינסב איתתא ושרקי' טינא- הק' תוס' בגיטין** (לה. ד"ה ונודרת), מה מועיל מה דשרקי', הרי כיון דאנסבי', מיד עבר, כיון שאין יכול בסוף לקיים, דא"א שלא יהי' נהנה מן העולם כלל. ותי' "דדוקא בשעה שנודר אם א"א לו לקיים עובר לאלתר, אבל התם, בשעה שנדר ה"י יכול לקיים, דאפשר לו שלא ישא, אע"ג דכי אנסבי' אין יכול לקיים, אינו עובר לאלתר עד שיהנה". וע' **ברש"י** (גיטין שם) שכ' דלפי מש"כ הר"ן לעיל (טו). דבנדר שא"א לקיימו לא חייל הנדר כלל וגם אינו עובר בבל יחל, א"כ לא ה"י ק' כלל קו' תוס', דבאמת לא עבר מיד, ומה דצריך התרה הוא רק משום שהוי בידו שלא לינשא, ולכן הק' תוס' שם רק לשיטתו דהנדר חל ועובר [וק' ש, שהרי גם הר"ן צריך להק' למה צריך התרה, ומה שתי' הר"ש דבידו שהוא שלא לינשא, הוי על דרך תי' של תוס', ובק' דלא ידע תי' זו, לכאור' שפיר יש להק' לכ"ע, ולא רק לשיטתו, וכמו שהק' **המהרש"א** שם, וצ"ע]. כל זה הוא לשי' התוס' שם והר"ן לעיל, אבל עוד אי' שי' ר"ת (הובא בהרא"ש **בכתובות** ר"פ המדיר) דאפי' היכא דעושה נדרו על תנאי, היכא דהנדר עצמו א"א לקיימו, אין הנדר חל, הגם דה"י יכול שלא לקיים התנאי, וממילא לא יחול הנדר, מ"מ נדר כזה אינו חל. וא"כ לדעתו הדרה קו' התוס' לדוכתי', למה ה"י צריך לשרקי' בטינא בכלל, הרי אין הנדר חל כלל. וכ' **החתם סופר** (גיטין שם) דצ"ל לר"ת דלא מכל הנאות העולם אסרי', אלא מהנאת הבריות, וזה אפשר לקיים, ומה דשרקי' בטינא ה"י להראותו דצריך הוא להנאת הבריות, אבל עכ"פ שפיר ה"י הנדר חל. ובאמת כבר כ' כן **הריטב"א** בסוגיין, דמה שאסר הנאות דעלמא, לאו כולהו הנאות דעלמא, דא"כ הו"ל נדר שא"א לקיימו, אלא שנדר ממקצת

- הנאות העולם, או מכל הנאות העולם ממקצת בני העולם, שהי' אפשר להתקיים ע"י אחרים. והשלמי נדרים כ' דאולי ס"ל לר' אחא בר הונא כר' גמליאל דס"ל דאף דאין הנדר חל, מ"מ צריך להתירו שלא להקל בנדרים.
- (ו) **ושבשי ואינסיב איתתא- הק' בתשו' מהרי"ט** (א', י"ט, יצויין כאן בגליון מהרש"א, והובא בקהלות יעקב מ"ג, ב'), הרי קיי"ל דנדרים שגגות אין צריכין התרה, וביארו הראשונים לעיל (כה:): דא' מהאופנים של נדרים שגגות הוא ששוגג הוא בשעת חלות הנדר. וא"כ, אם שבשי' ואינסיב איתתא, היינו דסבר שלא יהי' נאסר, וכמש"כ הר"ן כאן, וא"כ למה באמת חל הנדר. ותי' המהרי"ט דמה שבשי' הי' שלא יהי' אסור לעולם מחמת נדרו, אלא רק יום א', ואי"ז נחשב נדרים שגגות במה שלא הביין דיהי' חל לעולם, כיון דעכ"פ ידע דחל הנדר [ואולי מדוייק תי' זו קצת בלי הר"ן, דכ' "הטעהו לומר שלא יהא נאסר 'לאחר מכן"']. ועוד תי' דבאמת לא הטעהו כלל שלא יהי' הנדר חל, אלא דאמר לו שלא יחוש לישא אשה, לפי שימצא אח"כ פתח לנדרו, ולפי שלא הי' רוצה לישא על סמך זה, הי' צריך לפייסו בדברים עד שנתפייס. והקה"י תי' דלא הי' חלות הנדר תלוי במעשה, הקידושין, אלא הנדר הי' תלוי בזה שיהי' נשוי. וא"כ, אפי' אם הטעהו לעשות מעשה קידושין, ובשעת מעשה לא הי' יודע שהנדר חל, י"ל דאה"נ, כלפי אותו רגע יהי' נחשב נדרים שגגות ולא יהי' חל. אולם אח"כ, כשהי' במצב של נשואין, והביין שבאמת הנדר חל עליו, אז באמת חל עליו, כיון דכל רגע שהוא נשוי יש כאן קיום התנאי, וא"כ שפיר הי' צריך להתיר הנדר.
- (ז) **אתא ר' אחא בר ר' הונא ושבשי וכו'- ע' במחנה אפרים** (נדרים י"ב) שהביא מהמהרש"ס שהנדר בניזירות בתנאי אם אעשה כך וכך, כל זמן שלא חל הנזירות יכול לבטלו, משום דאתי דבור ומבטל דבור. ותמה המחנ"א דמה ענין נדרים לזה, הרי בנדר כבר קיבל עלי' וחייב לקיים דבורו. והביא ראי' מסוגיין, דר' אחא הי' צריך לשבשי', אלמא דאע"פ דעדיין לא הי' חל הנדר, מ"מ לא הי' יכול לבטל הנדר, ודלא כדברי המהרש"ס.